

نکرتی نوبہ سورہ من فاتحہ

www.ketab.ir

عمر قادری پور

سرشناسه: قادرپور، عمر، ۱۳۴۶-
عنوان و نام پدیدآور: نگرشی نو به سوره فاتحه / عمر قادرپور.

مشخصات نشر: تهران: نشر احسان، ۱۴۰۰.

مشخصات ظاهری: ۳۲۸ص.

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۳۴۹-۷۳۴-۴

وضعیت فهرست نویسی: فیبا

یادداشت: کتابنامه.

موضوع: تفاسیر (سوره فاتحه)

موضوع: تفاسیر اهل سنت

رده بندی کنگره: BP۱۰۲/۱۲

رده بندی دیویی: ۲۹۷/۱۸

شماره کتابشناسی ملی: ۷۳۴۵۳۷۲

نشر احسان

www.ketab.ir

نگرشی نو به سوره فاتحه

مؤلف: عمر قادرپور

ناشر: نشر احسان

چاپخانه: چاپ مهارت

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

نوبت چاپ: اول - ۱۴۰۰

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۳۴۹-۷۳۴-۴

نگرشی نو به سوره فاتحه

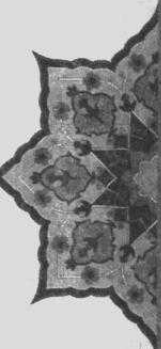

۱۰۳۲۱۶ ریال ۵۰۰۰۰۰۰
سرخسان

تهران، خیابان انقلاب، روبروی دانشگاه تهران، پاسار فروزنده، شماره ۴۰۶

www.nashrehsan.com

تلفن: ۶۶۹۵۴۴۰۴

فهرست

- ۱۳ مقدمه
- ۱۹ فصل اول
- ۲۱ نوآوری در نام‌گذاری‌ها و تفسیحات قرآن
- ۲۳ آیه و سوره
- ۲۶ تعیین آیه و سوره و نام‌گذاری و ترتیب آنها توفیقی است
- ۲۹ اولین سوره‌ی قرآن در تدوین و نزول، سوره‌ی فاتحه است
- ۳۷ فرق تدوین، نزول و تنزیل قرآن
- ۴۲ کلید ورود به قرآن
- ۴۷ فصل دوم
- ۴۹ محورهای سوره‌ی فاتحه
- ۵۳ عدد هفت در متون اسلامی
- ۵۴ بررسی واژه‌های جمله‌ی استعاذه

www.ketab.ir

امر به استعاذه و زمان آن	۷۰
کیفیت و چگونگی استعاذه	۷۷
استعاذه و آسیب شناسی	۸۱
استعاذه‌ی پیامبران در قرآن	۸۴
رابطه‌ی صبر و استعاذه	۸۸
راز وجود شیطان	۸۹
فصل سوم	۹۵
رابطه‌ی استعاذه با بسمله	۹۷
بسمله آیه‌ای از قرآن است	۱۰۰
بررسی واژه‌های بسمله	۱۰۴
جهات اشتراك و افتراء در واژه‌ی «الرَّحْمَنُ» و «الرَّحِيمُ»	۱۱۲
کار را تنها با نام الله شروع می‌کنیم	۱۱۹
آثار تربیتی و اخلاقی تکرار عبارت بسمله	۱۲۶
رابطه‌ی بسمله با توحید خالقیت و فاعلیت	۱۲۷
مشرکان رحمانیت الله را انکار می‌کردند	۱۳۱
اعجاز آماری	۱۳۳
فصل چهارم	۱۳۷
تناسب بین آیات سوره‌ی فاتحه	۱۳۹
بررسی واژه‌های «الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ»	۱۴۲
انگیزه‌ی حمد مَحَبَّت است	۱۵۷

- ۱۶۰ همه‌ی حمدها خاص خداست
- ۱۶۲ اثرات تکرار الحمد لله
- ۱۶۴ تسبیح و ارتباط آن با حمد
- ۱۶۹ **فصل پنجم**
- ۱۶۹ **الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ**
- ۱۷۱ رحمت و ربوبیت الله
- ۱۷۳ صاحب‌اختیار عالم، هستی را با رحمت اداره می‌کند
- ۱۷۵ شفقت پیامبران و خشونت دشمنان و مخالفان
- ۱۸۰ سهم بندگان از توصیف الله به رحمان و رحیم
- ۱۸۵ **فصل ششم**
- ۱۸۵ **مَالِكِ يَوْمِ الدِّينِ**
- ۱۸۷ بررسی واژه‌های مَالِكِ يَوْمِ الدِّينِ
- ۱۹۴ خوف و رجا
- ۱۹۵ مالکیت و ملوکیت اعتباری
- ۱۹۷ مالکیت و ملوکیت حقیقی
- ۱۹۹ سزا و پاداش در دنیا و آخرت
- ۲۰۰ توحید نظری و عملی
- ۲۰۵ **فصل هفتم**
- ۲۰۵ **إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ**
- ۲۰۷ پیش‌گفتار
- ۲۰۸ بررسی واژه‌های إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ

جمع آممن دو فعل تَعَبَّدُ و تَسْتَعِينُ	۲۱۴
لازمهی عبادت، تواضع، تذلل و اطاعت محض از معبود است	۲۱۶
اطاعت خدا رسول و اولی الامر	۲۲۳
حوزههای عبادت	۲۲۶
روح دعوت همهی پیامبران الهی عبادت و استعانت است	۲۲۹
ربوبیت و الوهیت در سورهی فاتحه	۲۳۳
استعانت انتخابی و غیر انتخابی	۲۳۷
تعاون و همکاری در عالم شهاده	۲۳۸
فصل هشتم	۲۴۹
رابطهی عبادت و هدایت	۲۴۹
پیشگفتار	۲۵۱
بررسی واژههای «اهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ»	۲۵۳
فرق صراط و سبیل	۲۶۲
محورهای هدایت	۲۶۵
هدایت تکوینی و تشریحی عام و خاص	۲۶۷
شروط هدایت	۲۷۸
فصل نهم	۲۹۳
صِرَاطَ الَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ غَيْرِ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّالِّينَ	۲۹۳
بررسی واژههای آیهی هفتم	۲۹۵
معرفی شایستگان و انگشت گذاشتن بر پیروزمندان صراط مستقیم	۳۰۲
رهروان صراط مستقیم دو گروهاند	۳۰۸

مقدمه

﴿الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَنْزَلَ عَلَى عَبْدِهِ الْكِتَابَ وَلَمْ يَجْعَلْ لَهُ عِوَجًا ﴿١﴾ قَيِّمًا لِيُنذِرَ بَأْسًا شَدِيدًا مِّنْ لَّدُنْهُ وَيُبَشِّرَ الْمُؤْمِنِينَ الَّذِينَ يَعْمَلُونَ الصَّالِحَاتِ أَنَّ لَهُمْ أَجْرًا حَسَنًا ﴿٢﴾ مَا كَثِيرٌ فِيهِ آيَاتٌ لِّقَوْمٍ يُدْعُونَ﴾

به نام الله آغاز می‌کنم که رحمت و وسیعش همه‌ی عالم هستی را فرا گرفته است و رحمت جاودانه‌اش همیشه با مؤمنان ماندگار خواهد بود. سپاس و ستایش پرستش‌گرانه خاص خداست که این کتاب را بر بنده‌ی خویش نازل کرد و در آن هیچ‌گونه انحراف قرار نداد و (آن را) استوار گرداند تا از سخت‌گیری خویش هشدار دهد و به مؤمنان نیکوکار بشارت دهد که پاداش بزرگ خواهند داشت، در حالی که همواره در آن خواهند زیست.

نزول قرآن از عالم اعلای قدرت و ظهور آن در حلیه‌ی عباراتی برتر از بلاغت و تأثیر حکیمانه‌ی آن در هدایت، بسی شگفت‌انگیز و خیره‌کننده است. کتابی که پرتو هدایت آن به زوایای روح و فکر و نفسیات نفوذ کرده است و روابط حدود و حقوق خلق را با یکدیگر و همه‌ی آنها را با خالق تنظیم می‌کند و اعمال را با نتایج پیوند می‌دهد و تاریکی‌ها را روشن می‌سازد و نفوس را رو به صلاح و اصلاح به پیش می‌برد، کتابی که استعدادهای خفته را بیدار کرد و به جنبش درآورد، همراه اصلاح نفوس و به کار افتادن استعدادها، خیرات طبیعت را جاری و در دسترس همه قرار داد، اندیشه‌ها را فراتر آورد، جلوی دیده‌ها را باز کرد، شعله‌هایی

از ایمان در دل‌ها برافروخت، تاریکی اوهام و وحشت‌ها و کینه‌ها را از میان برد، بندهایی که در قرون متمادی جاهلیت عقل‌ها و اندیشه‌ها و دست‌ها را بسته بود و نفوس خلق را به بندگی غیر خدا در آورده بود، گسیخت، توحید در عقیده و هدف و باز شدن چشم‌های جهان‌بین و هماهنگی قوای روانی و بیدار شدن استعدادها و جوشیدن سرچشمه‌های فضایل و از میان برداشتن فاصله‌های وهمی و ساختگی و گسترده‌شدن سایه‌ی عدالت و قدرت‌سازندگی و ابتکار، همه از آثار تابش مستقیم قرآن بر زوایای نفوس و پرتو هدایت آن بود. قرآن که گوینده‌ی آن آفریننده‌ی جهان و پرورش‌دهنده‌ی هزاران منظومه شمسی و گیرنده و آورنده‌ی آن برای بشریت یگانه کسی است که صاحب اختیار عالم نه تنها به مؤمنان دستور می‌دهد که بر او صلوات بفرستند بلکه خود و فرشته‌هایش بر او درود و صلوات می‌فرستند: ﴿إِنَّ اللَّهَ وَمَلَائِكَتَهُ يُصَلُّونَ عَلَى النَّبِيِّ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا صَلُّوا عَلَيْهِ وَسَلِّمُوا تَسْلِيمًا﴾ (احزاب/۵۶) «بی‌گمان الله و فرشتگانش بر این پیامبر صلوات می‌فرستند و توجه و عنایت دارند، شما هم باورداران به او توجه و انعطاف داشته باشید و بر او صلوات بفرستید و تسلیم کامل او شوید!»

موضوع قرآن علاوه بر منعکس کردن دو جهان مادی و معنوی و شرح حوادث گذشته و آینده و بیان وقایع آینده و تبیین سرنوشت محتوم جهان و جهانیان با تمام

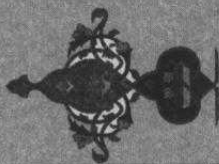

عوامل ترقی و تعالی انسان‌ها را و تمام موجبات انحطاط افراد و جوامع بشری را تا پایین‌ترین سطح، تبیین می‌نماید، که شیوه‌ی بیان آن بی‌مانند و مانند گوینده‌اش بی‌همتاست، لذا تأثیرات آن شگفت‌انگیز و بی‌نظیر است.^۱

وقتی که قرآن را می‌گشاییم و وارد بهشت قرآن می‌شویم اولین سوره‌ای که به خدمتش می‌رسیم سوره‌ی فاتحه است، سوره‌ای که هر مسلمانی آن را در سینه‌اش حفظ کرده است، چون در ادای هر نمازی نیازمند خواندن آن است و بی‌گمان در هر شبانه روز میلیاردها بار این سوره در کوهی خاکی که ما انسان‌ها در آن بسر می‌بریم تلاوت می‌شود دو واقع هیچ لحظه‌ای از زمان نداریم که این سوره در آن زمزمه نگردد. تمام قرآن سخن خداوند است ولی سوره‌ی فاتحه سخن ما با خداست و او خود به ما یاد داده است تا با این سوره‌ها او گفتگو کنیم.

به استناد این آیه‌ی مبارکه که می‌فرماید: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَقْرُبُوا الصَّلَاةَ وَأَنْتُمْ سُكَارَىٰ حَتَّىٰ تَعْلَمُوا مَا تَقُولُونَ﴾ (نساء/ ۴۳) «ای ایمان‌آوردگان در حالت مستی به نماز نایستید تا زمانی که بدانید چه می‌گویید!» مفسران گذشته، مانند بیضاوی رحمته‌الله نوشته‌اند: «سُكَارَىٰ معنایی عام است و سُكَرَانٌ - تنها - سُكَرَانٌ خمر نیست. هرگونه بی‌هوشی، سُكَرَانٌ است» در نتیجه، این آیه تنها مربوط به گذشته نیست، هرچند این آیه در رابطه با تحریم تدریجی شراب در

۱ - طالقانی: پرتوی از قرآن، مقدمه.

مدینه نازل شده است و از خواندن نماز در حالت مستی نهی می‌فرماید به دلیل اینکه نماز خوان در آن حالت نمی‌داند چه می‌گوید و خواندن کلمات و جملات بدون درک و فهم معانی فایده‌ی مورد نظر را نخواهد داشت به این نتیجه می‌رسیم که مفهوم این آیه در هر زمان و مکانی این پیام را به مؤمنان نماز خوان می‌رساند که سعی کنند معنی آیات و جملاتی را که در نماز تلاوت می‌کنند بفهمند تا به سبب درک و فهم آیات و الفاظ خوانده شده بهره‌ی کامل از نمازشان ببرند، اگرچه بنا به نوشته‌ی ماموستا عبدالله احمدیان «دو ویژگی و خاصیت، قرآن را از بقیه‌ی کتب آسمانی جدا کرده است: ترکیب و کلمات و قالب ربی‌ی آیه‌های آن و تلاوت آیاتش، که صرف نظر از معانی آنها، موجب تقرب به خدا و نیل به اجر و پاداش اخروی است.»^۱ اما با این وصف که تلاوت آیات قرآن بدون درک معنا برای تقرب و کسب پاداش اخروی هم بی‌فایده نیست اما قطعاً هدف اصلی نیست، بنابراین، هر انسان مؤمن نماز خوانی برای اینکه بهترین بهره را از نمازش کسب کند اگر توانایی یادگیری را دارد باید تلاش نماید تا معانی و پیام‌های سوره‌ی فاتحه را دریابد. همچنین دعوت‌گران به سوی الله هم باید در این رابطه سعی و تلاش جدی و

۱. علوم القرآن عبدالله احمدیان ص ۲۶.

مداوم داشته باشند و پیام‌های سوره‌ی فاتحه را به مخاطبان خود برسانند و به آنها تعلیم و تفهیم نمایند.

بنابر آن چه بیان گردید آگاهی به مفاهیم و پیام‌های سوره‌ی فاتحه برای عموم مسلمانان لازم است و برای افرادی که مردم را به سوی الله دعوت می‌کنند ضروری. لذا بنده وظیفه خود دانستم در حد توانی که دارم تحقیقاتی در این زمینه انجام دهم و با استفاده از تفاسیر معتبر و مشهور قرآن و نیز صاحب نظران معاصر که در این زمینه مطالب سودمندی دارند، که مرجع نوشته‌ها و گفته‌ها، ذکر خواهد شد و نیز برداشت‌هایی که در این زمینه دارم ادای وظیفه نمایم به امید آنکه مفید فایده قرار بگیرد و خداوند از بنده و خوانندگان پذیرد.

عمر قادر پور

۹۸/۱۲/۱۴